

ДК 792.8
ББК 85.32
П 67

У матеріалах конференції висвітлюються питання теоретичної спадщини хореографічного мистецтва, методики викладання хореографічних дисциплін, роботи з дитячим хореографічним колективом, питання естетичного виховання дітей.

Видання адресоване фахівцям з хореографії, викладачам та студентам спеціальності «Хореографія».

Головний редактор:

Чуба В.В. – Заслужений працівник культури України, професор кафедри музичного мистецтва і хореографії Херсонського державного університету

Редактор:

Медвідь Т.А. – кандидат мистецтвознавства, доцент, завідувач кафедри хореографії Київського університету ім. Бориса Грінченка.

Технічний редактор:

Терешенко Н.В. – старший викладач кафедри музичного мистецтва і хореографії Херсонського державного університету

Рецензент:

Левченко М.Г. – Заслужений працівник культури України, кандидат педагогічних наук, професор, декан факультету культури і мистецтв Херсонського державного університету

Розглянуто

на засіданні кафедри музичного мистецтва і хореографії Херсонського державного університету (протокол № 9 від 04.04.2016 р.)

Рекомендовано

до друку на засіданні вченої ради факультету культури і мистецтв Херсонського державного університету (протокол № 9 від 21.04.2016 р.)

ЗМІСТ

Бородаєва Я.В. Робота з дітьми в хореографічних колективах.....	5
Бурліна С. В. Нір-нор команда «elite force» та їх творчі здобутки.....	10
Гуляєва Н.О. Методика викладання народно-сценічного танцю у спеціалізованих Школах-ліцеях мистецтв.....	20
Густей І.В. Роль хореографічного мистецтва у вихованні культури дітей.....	26
Довганюк І. О. Народно-сценічний танець як засіб формування професійної майстерності студента-хореографа.....	34
Драч Т.Л. Гастрольна діяльність українських сучасних танцювальних колективів у стилі модерн в контексті мистецтвознавчого аналізу.....	42
Карпович Г.Г. Методи і форми навчально-виховної роботи у танцювальному колективі.....	48
Клевцур С. Л. Народно-сценічний танець як засіб формування особистісних якостей студента-хореографа	54
Кравець А. Витоки професії «балетмейстер на телебаченні»	60
Кравченко І.А. Особливості фахової компетентності концертмейстера хореографічних дисциплін.....	68
Мартиненко О. В. Особливості роботи керівника дитячого хореографічного колективу з батьками.....	77
Медвідь Т.А. Проблеми реалізації компетентнісного підходу в процесі підготовки майбутніх хореографів в навчальних закладах.....	90
Михальчу І.М. Закони драматургії та їх використання в хореографічному мистецтві.....	101
Нейбергер Ю. Контактна імпровізація- вільний танець.....	111

компетентності може стати запорукою виховання психічно, фізично та соціально адаптованої дитини.

Література:

1. Теорія та методика роботи з дитячим хореографічним колективом : навчальний посібник / Олена Володимирівна Мартиненко. – Донецьк : ЛАНДОН-XXI, 2012. – 232 с.
2. Кирилюк В. М. Педагогічні основи формування дитячого хореографічного колективу: навч.-метод. посіб. / Валерій Миколайович Кирилюк. – Ніжин : Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2006.
3. Сатир Вирджинія. Психотерапія сім'ї / Сатир Вирджинія. – СПб. : - «Ювента», 1999. – 284 с.

УДК 378.22.013.32:792.8

Медвідь Т.А. - кандидат мистецтвознавства, доцент, завідувач кафедри хореографії Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка,

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ХОРЕОГРАФІВ В НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Основними стратегічними напрямками в сфері підвищення якості освіти є забезпечення її доступності у сфері мистецтв, забезпечення високої якості через розроблення високих освітніх стандартів, застосування принципів і практики культурно-мистецької освіти для

вирішення соціальних і культурних задач, які постають перед сучасним суспільством.

Підвищення якості освіти є сьогодні однією з актуальних проблем. В галузі професійної освіти і навчання в Європі та Україні поставлено ряд завдань, серед яких:

- створення єдиного європейського простору в області професійної освіти;
- вирішення проблеми визнання компетенцій, створення єдиної системи кредитних одиниць.

Мета вищої школи - орієнтація на формування професійної компетентності. Сучасний процес підготовки майбутніх хореографів у вищій школі також відбувається на компетентнісних засадах, що вимагає визначення, аналізу та систематизації професійних компетенцій хореографа.

Мета статті – визначення складових професійної компетентності хореографа та основних проблем реалізації компетентнісного підходу.

Внаслідок соціального замовлення на формування професійної компетентності майбутніх спеціалістів (зокрема й спеціалістів-хореографів) виникає необхідність впровадження новітніх підходів, прогресивних методів навчання та виховання студентів.

Однак, переважна кількість викладачів самі не володіють компетентностями, що вимагаються сучасністю. Тому процес переходу до компетентнісного підходу у навчальному процесі має певний супротив і дещо формальний характер.

Проблема вдосконалення системи освіти шляхом впровадження компетентнісного підходу активно обговорюється у педагогічній науці. Розв'язання окресленої проблеми започатковане у працях Дж. Равена, А. Л. Андреева, І. О. Зимньої, А. В.

Хуторського, Г. Селевка, О. І. Пометун, Р. та інших вітчизняних і закордонних дидактів.

За минулі десятиліття у галузі мистецтвознавства був накопичений чималий фонд наукових праць, які стосуються теорії й практики підготовки танцівника (А. Ваганова, Н. Базарова, В. Костровицька, А. Писарев, М. Тарасов, Г. Березова, Г. Гусев, А. Клімов, Т. Ткаченко, Н. Стуколкіна, А. Лопухов, А. Ширяев, А. Бочаров, А. Борзов, Л. Цветкова, К. Василенко, В. Верховинець, А. Гуменюк, О. Колосок, С. Зубатов, О. Степовий). Останнім часом в Україні виросла активність у дослідженнях, які розкривають окремі аспекти підготовки майбутніх хореографів (Л. Каміна, О. Таранцева, Г. Бурцева, В. Нікітін, Ю. Герасимова, Є. Громова, Л. Андрощук, Т. Сердюк та ін.).

Компетентнісний підхід – це спроба привести у відповідність професійну освіту і потреби ринку праці. Компетентнісний підхід пов'язаний з виконанням особливого замовлення на компетентного фахівця з боку роботодавців. З позицій компетентнісного підходу рівень освіченості в сучасних умовах визначається не стільки обсягом знань, їх енциклопедичністю, скільки здатністю вирішувати професійні проблеми і завдання різної складності на основі наявних знань.

Для вивчення даної проблеми необхідно визначити базові принципи компетентнісного підходу:

а) зміст освітньої програми має на увазі не вивчення конкретної професії, а освоєння ключових, базових, спеціальних компетенцій, що дозволяють швидко реагувати на зміни ринку праці;

б) безперервність професійної освіти протягом усього життя людини;

в) перехід від предметного навчання до міжпредметно-модульного на компетентнісній основі, що забезпечує гнучкість професійної освіти.

Виходячи з цього, метою професійної освіти є формування професійної компетентності випускника, під якою розуміється інтегральна характеристика особистості, яка визначає її здатність вирішувати професійні проблеми і завдання з використанням знань, умінь, професійної та життєвого досвіду.

Поняття “компетенція” та “компетентність” для української педагогіки є відносно новими, тому зустрічаються різні їх тлумачення. Однак їх слід розрізняти.

Компетентність - інтегральна характеристика особистості людини, здатного реалізувати на практиці свої компетенції (знання і вміння).

Компетенція – це здатність успішно вирішувати конкретного виду завдання в певній діяльності на основі знань і умінь.

Академік В. Кремень [1] наголошує на необхідності змін функцій навчального процесу в освітніх закладах різних рівнів, який традиційно був зорієнтований на отримання, у кращому випадку творче засвоєння суми знань тими, хто навчається. Поряд із засвоєнням базових знань перед сучасною освітою постає завдання навчити навчатися, виробити потребу в навчанні впродовж життя. Актуалізується ще одна функція навчального процесу – навчити людину використовувати отримані знання у своїй практичній діяльності – професійній, громадсько-політичній, побутовій та ін.

Під компетентнісним підходом можна розуміти спрямованість педагогічного процесу на формування і розвиток ключових (базових, основних) і предметних

компетентностей особистості [4]. Результатом такого процесу буде сформована загальна компетентність людини, що є сукупністю ключових компетентностей, – інтегрована характеристика особистості. Використання означеного підходу сприяє подоланню традиційних когнітивних орієнтацій професійної освіти, приводить до нового її змісту, методів і технологій.

Компетентнісний підхід акцентує увагу на результатах освіти, причому як результат освіти розглядається не сума засвоєної інформації, а здатність людини діяти у різних проблемних ситуаціях [6].

Саме тому, говорячи про компетенції, слід мати на увазі:

- здатність застосовувати на практиці знання...
- володіння методами та прийомами....
- здатність розраховувати....
- здатність виявляти....
- вміння відтворювати....
- володіння технікою і методикою....
- здатність працювати....
- здатність до самостійного пошуку....
- здатність аналізувати....
- здатність планувати, організовувати, координувати, контролювати та оцінювати діяльність.....

Структура й зміст професійної компетентності майбутнього хореографа визначається специфікою його хореографічної діяльності, “її приналежність до сценічності визначають нестандартність професійної підготовки студента-хореографа у вузах культури й мистецтва. Зміст професійної хореографічної освіти зводиться не тільки до наукових знань, а включає емоційно-образний світ мистецтва, історичні традиції й сучасні інновації, ціннісні орієнтації й відносини,

особистісні творчі прояви й сукупність видів хореографічної діяльності”[2, с.50–51].

Компетентність випускника хореографа – це його здатність успішно застосовувати надбані знання, вміння та навички в професійній творчій, виконавчій, педагогічній, організаційній, керувальній діяльності в сфері хореографічної культури.

Можна визначити основні компетенції, що складають професійну компетентність майбутнього хореографа. Їх, в свою чергу, можна поділити на загальні та фахові.

До загальних слід віднести світоглядну, громадянську, комунікативну, інформаційну, науково-дослідницьку, самоосвітню компетенції.

Серед фахових компетенцій можна виокремити дві групи: базові (організаційна, психолого-педагогічна, мистецтвознавча, музично-інформаційна і технічна, методична (для здобувачів спеціалізації «Керівництво дитячим хореографічним колективом») та спеціальні (хореографічна, художньо-сценічна та медико-біологічна).

Розглянемо зміст фахових компетенцій.

1. *Організаційна* включає здатність планувати, організовувати, координувати, контролювати та оцінювати діяльність і взаємодію суб’єктів хореографічного процесу, вміння організувати навчальний процес у хореографічному класі, роботу навчальних та аматорських хореографічних колективів, дитячих танцювальних гуртків. Організаційною компетенцією повинен володіти фахівець хореографії, що має кваліфікацію – керівник хореографічного колективу, балетмейстер.

2. *Психолого-педагогічна* забезпечує володіння базовими знаннями з педагогіки і психології та вміння

їх реалізувати у мистецькій і педагогічній діяльності знання закономірностей особистісного розвитку людини на різних вікових етапах, здатність до розвитку природних здібностей і фізичних даних дітей у хореографічному класі. Ця компетенція необхідна для майбутнього викладача хореографічних дисциплін, керівника дитячого хореографічного колективу.

3. Під *мистецтвознавчою* компетенцією слід розуміти здатність застосовувати знання з історії та теорії хореографічного мистецтва, законів драматургії, світової художньої культури, історії музики та інших видів мистецтв у професійній діяльності, здатність аналізувати, оцінювати й інтерпретувати. Майбутньому балетмейстеру-постановнику необхідно володіти мистецькою компетенцією для професійної діяльності.

4. *Музично-інформаційна і технічна* забезпечує володіння знаннями з теорії та історії музики, необхідними для роботи в хореографічному класі, музикальність, відчуття метроритму, здатність працювати в ансамблі з іншими танцівниками та концертмейстером, здатність до самостійного пошуку музичного матеріалу в мережі Інтернет, хрестоматіях, навчально-методичних посібниках, уміння його компонувати для певної хореографічної композиції (танцю), уміння працювати із звукозаписуючою та звуковідтворювальною апаратурою.

Без музично-інформаційної компетенції неможлива професійна діяльність балетмейстера, керівника хореографічного колективу, артиста балету, викладача фахових дисциплін та репетитора.

5. *Методична* – здатність застосовувати базові філософські, психолого-педагогічні та методичні знання і вміння для формування ключових і предметних компетенцій учнів на заняттях у хореографічному класі,

володіння методикою навчання хореографії, володіння методикою роботи з дитячим хореографічним колективом.

6. *Хореографічна* включає володіння спеціальною хореографічною термінологією, володіння технікою виконання рухів, пластичність, уміння відтворювати та яскраво демонструвати сценічний образ, володіння технікою виконання та методикою постановки класичного, характерного, історико-побутового, бального, сучасного (модерн, джаз, contemporary dance) танців, здатність проводити тренаж із танцівниками різних вікових груп (екзерсис біля станка; екзерсис на середині зали; відпрацювання окремих хореографічних елементів тощо), здатність підготувати хореографічний колектив до публічного виступу. Ця компетенція є необхідною складовою професійної компетентності майбутнього хореографа.

7. *Художньо-сценічна* – здатність виявляти свій акторський талант у процесі репетиційної та сценічної діяльності, уміння відтворювати художній образ танцю, пластичність, сценічна виразність, емоційність, експресивність, артистичність, здатність до імпровізації та художньої інтерпретації, сформованість сценічної культури та навичок невербальної комунікації у процесі концертного виступу, здатність до постановки концертних номерів та режисури. Художньо-сценічна компетенція є важливою для майбутніх артистів та балетмейстерів-постановників.

8. *Медико-біологічна* – фізична витривалість та здатність правильно розподіляти різні види фізичних навантажень, здатність застосовувати на практиці знання про фізичну культуру, фізіологію людини, гігієну, уміння правильно діагностувати природні фізичні дані людини для занять хореографією,

володіння методами підготовки танцівника до занять залежно від виду фізичних навантажень, здатність застосовувати основи стрейтчингу як цілісного комплексу вправ, здатність розраховувати фізичні можливості з урахуванням специфіки хореографічних технік, володіння прийомами релаксації. Професійна діяльність хореографа неможлива без наявності даної компетенції.

Запропанована система компетенцій є умовною і може доповнюватись за необхідністю. В залежності від наявної кваліфікації фахівець хореографії буде володіти в більшій мірі певними компетенціями, наприклад, керівник дитячого хореографічного колективу більше зусиль повинен приділяти на формування навичок організаційної, психолого-педагогічної та методичної діяльності, в той час, як артист надасть перевагу художньо-сценічній практиці. Зазначені компетенції взаємодоповнюють одна одну та є складовими професійної компетентності майбутнього хореографа.

На сьогодні постають значні проблеми у реалізації компетентнісного підходу в навчальному процесі:

- неготовність викладацького складу до переходу на нові освітні засади;
- відсутність у викладачів необхідної компетенції;
- слабка матеріально-технічна база навчального закладу;
- недостатньо сформована класифікація компетенцій та компетентностей, відсутність уніфікації.

Безперечно, вирішення цих проблемних питань вимагає певного часу та зусиль з боку викладачів та керівництва навчальних закладів. Іноді покращення матеріально-технічної бази спонукає викладачів до

пошуку більш сучасних, прогресивних методів та засобів навчання, як то інформаційно-комунікаційних технологій. Створення курсів підвищення кваліфікації викладачів, що формують компетентності, необхідні сучасному викладачеві, запровадження певної бонусної системи також сприятимуть реалізації компетентнісного підходу у навчальному процесі.

Вирішення проблеми переходу до компетентнісного підходу передбачається у:

- теоретичному осмисленні проблем формування професійних компетенцій майбутніх хореографічних кадрів (мети, завдань, змісту, технології, оцінки результатів);
- побудові всього навчально-виховного процесу з урахуванням досягнення головного результату - підготовки фахівця з високим рівнем професійної компетентності;
- переході кожного викладача, зайнятого у процесі підготовки майбутніх спеціалістів-хореографів, від передачі професійно - значущої інформації і організації до керівництва самостійною навчально - пізнавальною і професійно-практичною діяльністю студентів, усвідомлення своєї ролі в підтримці становлення нової генерації фахівців, заснованого на свободі вибору й самовизначення, прояву творчих здібностей і формування професійної свідомості, адекватної потребам суспільства й особистості.

Література

1. Кремень В. Г. Модернізація освіти – важливий чинник соціального, економічного і політичного розвитку України [Електронний ресурс] / В. Г. Кремень // Вісник НАН України. – 2001. – № 3. –

- Режим доступу : <http://www.nbuiv.gov.ua/e-journals/NarOsv/2007-1/07kvgdlo.htm>
2. Кремень, В. Нові вимоги до освіти та її змісту / Василь Кремень // Виклик для України : розробка рамкових основ змісту (національного курикулуму) загальної середньої освіти для XXI століття : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 26–27 червня 2007 р., м. Київ / Україна – Проект “Рівний доступ до якісної освіти”, АПН України, Державна установа “Директорат програм розвитку освіти” МОН України. – К. : ТОВ УВПК “Ексоб”, 2007. – С. 3–10.
 3. О. І. Гулай Компетентнісний підхід як основа нової парадигми освіти / О. І. Гулай. // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. - 2009. - Вип. 2. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2009_2_7
 4. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / З. Н. Курлянд, Р. І. Хмелюк, А. В. Семенова та ін. ; за ред. З. Н. Курлянд. – К. : Знання, 2007. – 495 с. – С. 449.
 5. Хуторской, А. В. Ключевые компетенции : технология конструирования / А. В. Хуторской // Народное образование. – 2003. – № 5. – С. 55–61.
 6. Макарова Л.Н. Требования к компетентностной модели будущего хореографа / Людмила Николаевна Макарова, Марина Николаевна Юрьева // Высшее образование сегодня. – № 4. – 2010. – С. 50–53.
 7. Рудь, М. Компетентнісний підхід в освіті / М. Рудь // Вісник Львів. ун-ту. – Серія : Педагогіка – 2006. – Вип. 21, ч. 1. – С. 73–82.
 8. Складановська, М. Г. Компетентнісний підхід до вивчення проблем екологічної освіти у вищій школі

- / М. Г. Складановська // Вісник СевДТУ : Педагогіка. – 2008. – Вип. 90. – С. 52–56.
9. Хуторской, А. В. Ключевые компетенции и образовательные стандарты / А. В. Хуторской // Интернет-журнал “Эйдос”. – 2002. – 23 апреля. – <http://www.eidos.ru/journal/2002/0423.htm>.

УДК 792.8

Михальчук І.М. викладач
кафедри музичного
мистецтва і хореографії
Херсонського державного
університету.

ЗАКОНИ ДРАМАТУРГІЇ ТА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ В ХОРЕОГРАФІЧНОМУ МИСТЕЦТВІ

Протягом двох століть режисура в балеті була мистецтвом, балетмейстери були істинними творцями вистав. Між тим необхідність критичного засвоєння хореографічної спадщини і його розвитку вимушувала постановників оволодіти висотами театральної творчості [8]

Затвердження принципів драматичної режисури в балетних виставах іноді уводила майстрів хореографії вбік від балету, знижувало танцювальну образність нових вистав, бо оперний або драматичний режисер міг бути порадником у